Ч. 182 Недѣля 15 (27) серпня 1893. Рôкъ III.

Выходить у Львовѣ со дня (крôмъ недѣль и гр. кат. свять) о 5-ôй годинѣ по полудни.

Редакція и Администрація улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лише франкованѣ.

Рекламація неопечатанѣ вольнѣ вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Газеты Львовской“.

Передплата у Львовѣ въ Администраціи „Газеты Львовской“ и въ ц. к. Староствахъ на провінціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

Програма подорожи Є. Вел. Цѣсаря у вересни с. р.

Вѣденьскѣ часописи помѣщають слѣдуючу програму подорожи Є. Вел. Цѣсаря:

Дня 2 вересня о год. 10 мін. 15 передъ полуднемъ выѣде Монархъ зъ Ишль и удасть ся на маневры 10 и 11 корпусу до Ярослава. Черезъ Вѣдень переѣде Монархъ о год. 5 по полудни. На двôрци пôвнôчнои зелѣзницѣ прилучить ся часть дружины, що мае бути зъ Є. Величествомъ на маневрахъ ярославскихъ. Въ Ярославѣ забавить Монархъ 3, 4 и 5 вересня, въ котрыхъ то днахъ будуть вôдбувати ся корпуснѣ маневры. Дня 6 поѣде до Краковця и забавить тамъ до пятницѣ 8 вересня. Потôмъ выѣде черезъ Радимно до Перемышля, де приѣде въ пятницю о год. 10 передъ полуднемъ. По полудни удасть ся Є. Вел. Цѣсарь до Стрыя, а дня 10 въ недѣлю приѣде до Борешебешь. Ту дня 11 и 12 будуть маневры VII корпусу. Дня 12 вечеромъ выѣде Є. Вел. до Вѣдня и стане тамъ 13 вересня рано.

Дня 15 вересня вечеромъ приѣде до Вѣдня окремымъ поѣздомъ князь англійскій Коннатъ и замешкае въ замку цѣсарскôмъ.

Дня 16 вересня въ суботу по полудни выѣде Монархъ на маневры до Ґінсъ. На другій день приѣдуть тамъ князь баварскій Леопольдъ, Найд. Архикнязь Францъ Сальваторъ, кн. Коннатъ, король саскій Альбрехтъ и цѣсарь нѣмецкій. Найд. Архикнязѣ, презесъ угорского кабінету Векерле и начальники властей повитають цѣсаря Вільгельма на двôрци зелѣзницѣ.

Въ днахъ 18, 19, 20 и 21 вересня будуть вôдбувати ся великѣ маневры пôдъ Ґінсъ.

Дня 21 вересня по полудни поѣде Є. В. нашъ Цѣсарь, цѣсарь Вільгельмъ, король саскій и Найд. Архикнязь Фридерихъ зъ дружиною на ловы до Могачу, зъ вôдки вернуть по пôвночи.

Дня 23 вересня будуть ловы въ Белі. Дня 25 верне Монархъ до Шенбруну. Дня 26 буде тамъ нѣмецкій цѣсарь и вечеромъ выѣде до Берлина.

Курка а перець

або коломыйскій ученый а етімольоґія.

I.

Чи знаєте, що то гуцуликъ? Певно думаєте, що то маленькій чоловѣчокъ, а коли вôнъ великій то зве ся Гуцулъ, той самъ, що жие въ коломыйскихъ горахъ, въ Жабю та коло него. Отъ видите що не вгадали; видко заразъ, що вы не учили ся етімольоґіи, бо колибъ єѣ знали бодай такъ якъ коломыйскій ученый, то може бы й догадали ся, що гуцуликъ то не чоловѣкъ але гôрскій коникъ, на котрôмъ люблять ѣздити не лише нашѣ Гуцулы на ярмарокъ до Коломыѣ, але й деякѣ галицкѣ редакторы та выдавцѣ.

А чи знаєте, що таке тота етімольоґія? Менѣ видить ся, що такожь не знаєте; то я вамъ скажу: етімольоґія, то наука, котра доходить, зъ вôдки беруть ся слова въ якôй небудь мовѣ. Але вы скажете може: На що то богато доходити, коли й невченый знае то, що слова не родять ся якъ дѣти, лишь люде ихъ выдумують, коли имъ потреба. — Правда, що слова люде выдумують, але слова, бачите и поодинокѣ въ нихъ звуки черезъ сотки лѣтъ змѣняють ся, якъ все на свѣтѣ, а наука, звана етімольоґією, доходить того, якъ було давнѣйше, а якъ єсть теперь, якъ змѣняли ся слова, закимъ стали такими, якъ суть теперь. Суть всѣлякѣ науки и всѣлякѣ ученѣ. Можуть бути такѣ ученѣ, котрѣ доходять того, якъ н. пр. люде давнѣйше убирали ся: чи н. пр. вже Адамъ и Ева носили кôлкованѣ чоботы, чи шитѣ дратвою або лишь ходаки, чи таки просто ходили босѣ. Ученому все вôльно доходити. Всяка наука мае свою цѣль, своє значѣнє и пожитокъ. Але коли до науки вмѣшае ся недоукъ, то вôнъ або буде зъ тои науки насмѣвати ся, бо єѣ не розумѣє, або такъ єѣ перекрутить, що переверне все до горы ногами; скаже н. пр.: Наука выказала, що Адамъ и Ева не ходили анѣ въ кôлкованыхъ анѣ дратвою шитыхъ чоботахъ, не уживали навѣть постолôвъ, лишь ходили босо; зъ того выходить таке, що вы людонки слухайте науки и не узувайте нѣякихъ чобôтъ анѣ постолôвъ, лишь ходѣть босо чи зима чи лѣто. Отъ такъ недоукъ все перекрутить. А чому то такъ? Тому, бо недоукови, коли удае ученого, все въ головѣ переверне ся; єму здае ся, що вôнъ не знати якій ученый, а вôнъ знае ся на наущѣ такъ, якъ курка на перци.

Але до чого та бесѣда? — спытаєте. Заразъ вамъ розкажу. Часть Русинôвъ, дбала о добро свого народу, о єго просвѣту та розвôй своєѣ рôдной мовы, думала вже вôдъ многихъ лѣтъ надъ тымъ, якъ бы то улекшити науку рускои мовы въ письмѣ и придержуючись того природного правила: „Пиши такъ, якъ повинно ся найлѣпше вымавляти“, стала вводити лекшу, бо простѣйшу правопись, т. зв. фонетичну. Але знайшлось и богато такихъ, котрѣ, якъ той недоукъ, що каже людямъ ходити босо, бо такъ ходили Адамъ и Ева, казали, що Русинамъ не треба лѣпшои правописи, нехай буде така, якъ була. Зъ того пôшла сварка, котра наконець стала таки дуже заѣлою, коли єѣ пôдхопили москвофилы, люде, що пôшовши на службу чужимъ, старають ся убити весь розвôй духовый и матеріяльный въ рускôмъ народѣ.

Пошести въ середныхъ вѣкахъ.

Після И. Изенбска.

(Конець).

Дивна рѣчь, що якъ разъ такъ велика пошесть якъ чорна смерть, дала рôвночасно и початокъ до великого розвитку и поступу на многихъ поляхъ житя суспôльного. Въ другôй половинѣ 14 столѣтя зачинае въ Нѣмеччинѣ сильно розвивати ся торговля и промыслъ, науки и штуки зачинають процвитати. Въ ту пору припадае заснованє унїверситетôвъ въ Празѣ въ 1348 р., въ 1365 у Вѣдни, въ 1386 въ Гайдельберзѣ, въ 1389 въ Кольонїи и 1392 въ Ерфуртѣ. Загальный характеръ 14 столѣтя та пошесть мало змѣнила; пôдъ ту пору и безъ того варило ся та кипѣло середъ суспôльностей та добували ся на верхъ дикѣ пристрасти. Розладъ вôдъ 1349 р. ажь до 1350 р., походы т. зв. бичôвникôвъ та гоненє жидôвъ стоять вправдѣ въ тѣснôй звязи зъ пошестею, але они суть все таки наслѣдками характеру тодѣшного часу. Гоненє жидôвъ перусувалось изъ заходу на всходъ, походы бичôвникôвъ переходили зô всходу на заходъ по Нѣмеччинѣ, а обѣ тѣ подѣѣ зôйшли ся въ Штрасбурзѣ и Фляндріи рôвночасно. Де дôйшла пошесть скорше, такъ въ слѣдъ за нею наступало гоненє жидôвъ, бо розпускано вѣсть, що жиды затроюють воду въ керницяхъ. Въ слѣдъ за пошестею ишли такожь и походы бичôвникôвъ, бо люде уважаючи пошесть за кару Божу бичували ся въ надѣи, що переблагають Бога и вôдвернуть кару.

Друга велика пошесть, котра такожь забрала множество жертвъ, бувъ ще такъ званый „горячковый танецъ“. Що то була за пошесть, то навѣть трудно поняти. Въ 1374 р. опанувала була мужчинъ и жѣнокъ въ церкви въ Ахенѣ якась непонятна горячка. Они почали були танцювати та скакати якъ шаленѣ, доки ажь многѣ зъ нихъ утомленѣ не попадали безъ памяти на земли. Другѣ зъ нихъ, що ще мали больше силы, стали ихъ копати ногами та бити кулаками и такъ змушували ихъ зновь до танцю. Та пошесть розширилась було скоро по цѣлôй Нідерляндіи. Навѣть людей зъ высшихъ станôвъ взявъ бувъ страхъ передъ тою пошестію. Въ мѣсяцъ пôзнѣйше, якъ въ Ахени, проявила ся була та пошесть въ Кольонїи и тамъ заразъ въ першихъ днахъ занедужало на ню больше якъ 500 людей. Въ Мецу заразило ся тою пошестію майже вôдъ разу ажь 1100 людей. Селяне и мѣщане, ремѣсники и слуги, жѣнки, дѣвчата и хлопцѣ занепали вôдъ разу однаково; ихъ взяла ся була якась дика пристрасть танцювати и танцювали безъ памяти всѣ разомъ. Рѣчь зовсѣмъ природна, що при тôмъ не обôйшло ся безъ розбудженя похотей и розпусты. Тогдѣшнѣ лѣкарѣ дивили ся безсильнѣ на ту пошесть и не знали нѣякои рады; она була для нихъ якоюсь непонятною загадкою. Духовеньство молило ся по церквахъ до Бога, щобы вôдвернувъ вôдъ людей то нещастє, и наказувало строгѣ посты. Такъ лютивъ ся той горячковый танецъ въ мѣстахъ надъ Реномъ цѣлый рôкъ и ледви що удало ся єго трохи усмирити; зовсѣмъ єго придушити не було способу. Танцюючѣ призывали на помôчь св. Ивана Хрестителя а зъ того пôшла була въ народѣ повѣрка, що они танцюють въ честь того святого и въ честь Божу. Требажь знати, що подôбно якъ у насъ ще донинѣ осталось поганьске свято Купала, такъ и въ околици мѣста Ахену обхожено якъ разъ на св. Ивана подôбне торжество поганьске, пôдчасъ котрого запалювано вечеромъ огнѣ и танцьовано доокола нихъ; колижь то торжество разъ въ 1374 р. знесено и заказано обходити, то въ народѣ пôшла була повѣрка, що то той заказъ подѣлавъ такъ сильно на нервы многихъ людей, що ихъ ажь взявъ ся горячковый танець. Зъ вôдси то й пôшла була перша назва сеи пошести „танець св. Ивана“.

Подôбна пошесть проявила ся була знову въ 1418 р. въ Штразбурзѣ а незадовго потôмъ и въ другихъ мѣстахъ надъ Реномъ и въ Бельґіи. Пошесть выступала симъ другимъ наворотомъ ще сильнѣйше якъ першимъ ра-

Колижь въ послѣдныхъ рокахъ міністерство просвѣты взяло ся заводити якійсь ладъ въ правописяхъ шко̂льныхъ книжокъ, въ нѣмецкихъ, польскихъ и рускихъ (міністерство просвѣты зажадало во̂дъ Поляко̂въ ще въ 1888 р., щобы они управильнили свою правопись) и коли наконець на жаданє и за радою рускихъ знатоко̂въ мовы постановлено и въ рускихъ книжкахъ шко̂льныхъ заводити улѣпшену або т. зв. фонетичну правопись, стали всѣляки̂ недоуки, особливо же москвофілы, дуже противъ тои правописи выступати и де лишь можуть та якъ можуть стараютъ ся вмавляти въ людей, що та правопись зла, що она непотрѣбна, що то Поляки єѣ выдумали, та накидають єѣ теперь Русинамъ, щобы во̂дтакъ завести латиньске письмо въ руско̂й мовѣ и т. д., словомъ, по̂дбурюють людей противъ новои правописи на всяки̂ способы до того степеня, що навѣть кажуть, щобы родичѣ не вписували своихъ дѣтей до рускихъ шко̂лъ лишь до польскихъ. Зъ того вже видко ажь надто добре, о що розходить ся москвофіламъ: о то, щобы Русины не учили ся своєѣ ро̂днои мовы, щобы руска мова не розвивала ся и щобы рускій наро̂дъ, рускій селянинъ позо̂стававъ вѣчно въ темнотѣ, а черезъ то и зо̂йшовъ на ще бо̂льшу нужду, якъ та, въ яко̂й доси живъ. Отъ видите, куды то дорога!

Ти̂ противники руского народу знайшли собѣ въ послѣдныхъ часахъ дого̂дне мѣсце до своєѣ аґітаціѣ противъ новои правописи въ ґазетцѣ, що выходить въ Коломыи по̂дъ заголовкомъ „Gazeta Nauczycielska“. Требажь ще для лѣпшого зрозумѣня рѣчи розповѣсти бодай коротенько, хто выдає и редаґує ту ґазетку. Выдавцемъ на то̂й ґазетцѣ по̂дписаный п. Изидоръ Трембицкій, зъ роду Русинъ. Во̂нъ бувъ зъ разу учителемъ народнымъ и свого часу бувъ замѣшаный въ москвофільскій процесъ, звѣстный у насъ по̂дъ назвою процесу Ольги Грабаръ. П. Трембицкій, котрый знавъ ся зъ звѣстнымъ Мирославомъ Добряньскимъ и бувъ єго аґентомъ для слѣдженя за россійскими революціонерами, мѣжь иншимъ и купувавъ „гуцулика“ для тогожь Добряньского на порученє п. Маркова, теперѣшного властителя москвофільского орґану „Галичанина“. (Мимоходомъ згадаємо, що „Галичанинъ“ помѣстивъ теперь въ дословно̂мъ перекладѣ статейку, о котро̂й буде по̂знѣйше бесѣда, зъ Gazet-ы Nauczycielsk-ои). Редакторомъ згаданои ґазеты єсть п. Мацей Міхта, ско̂нчивъ одну чи по̂втора, а нехай и бо̂льше клясъ ґімназіяльныхъ, во̂дбувъ вышшій курсъ науки книгарскои въ давно̂й книгарни Міліковского у Львовѣ и бувъ опо̂сля, а може й єсть—не знаємо— книгарникомъ въ Коломыи. Ну, се нѣяка нечесть для п. Міхты. Найславнѣйшій нинѣ въ Европѣ астрономъ, Бессель въ Берлинѣ, учивъ ся первѣстно продавати перець, а нинѣ знаменито обчисляє дороги звѣздъ. Длячогожь бы п. Міхта не мавъ знати ся на редаґованю педаґоґічнои ґазеты и не розумѣвъ ся на правописи та ще руско̂й? То̂лькожь нехай п. Міхта позволить намъ сумнѣвати ся о єго здо̂бностяхъ педаґоґічныхъ и лінґвістичныхъ.

Отже въ то̂й Gazet-ѣ Nauczycielsk-о̂й помѣстивъ якійсь „ученый“ довшу статейку по̂дъ заголовкомъ: „Nie czyń drugiemu, co tobie nie miło“. „Ученый“ авторъ, видко зъ якоись соромливости не важивъ ся навѣть по̂дъ плодомъ своєѣ мудрои головы поставити своє повне имя, лишь по̂дписавъ ся буквами „S. S.“ — очевидно знамя, по̂дъ котрымъ воюють наши̂ москвофілы, характеристичне для нихъ кореннє „сс“. Въ статейцѣ то̂й выступає авторъ нѣбы то противъ Поляко̂въ за то, що они роблять пако̂сть Русинамъ, вводячи мимо ихъ волѣ нову правопись до ихъ письма а властиво выступає во̂нъ противъ тыхъ Русино̂въ, що суть за введенемъ по школахъ новои правописи и зручнымъ маневромъ старає ся аґітувати мѣжь народными учителями та показати имъ, що ось то навѣть безсторонни̂ Поляки, навѣть орґанъ (?!) народного учительства, польска ґазета, суть противни̂ ново̂й правописи. Мы бы о сѣй статейцѣ коломыйского „ученого“ и не згадували, бо знаємо, що „горбатого и земля не выправить“, але що той ученый вплѣвъ до своєи мудрости и „Народну Часопись“ то будемо старати ся ту єго мудро̂сть розо̂брати и близше пояснити.

Перегляд̃ъ політичный.

Вѣденьски̂ ґазеты доносять, що міліонъ зр. ухваленый Радою державною на запомоги для урядникôвъ державныхъ буде остаточно роздѣленый въ слѣдуючо̂мъ мѣсяци въ той спосо̂бъ, що найбо̂льши̂ сумы мають припасти для уряднико̂въ по̂двладныхъ міністерствамъ торговлѣ фінансо̂въ и судо̂вництва. Запомоги будуть выносити 40 до 100 зр. Особливо будуть увзляднени̂ діюрністы при низшихъ судахъ.

Бесѣда кн. Бісмарка выголошена минувшои недѣлѣ въ Кісінґентъ передъ во̂двѣдавшими єго го̂стьми зъ Туринґіѣ зробила въ берлиньскихъ кругахъ правительственныхъ якъ найго̂рше враженє. Признають єѣ отвертою провокаціею противъ нинѣшного правительства и Прусъ, котрымъ кн. Бісмаркъ приписує стремленє до зруйнованя всякои независимости удѣльныхъ державъ нѣмецкои державы.

Въ Неаполи повторились вчера розрухи знову. Товпа страйкуючихъ во̂знико̂въ зъ крикомъ перебѣгала улицями и ломила лѣхтарнѣ та выбивала въ склепахъ во̂кна выставовови̂. Войско мусѣло робити порядокъ. Арештовано 200 людей. Залогу въ мѣстѣ збо̂льшено до 12000 а войско уставилось на головныхъ улицяхъ и площахъ. Префектъ выдавъ во̂дозву, въ котро̂й промавляє до мешканцѣвъ въ имени патріотизму та просить ихъ, щобы старали ся удержати споко̂й и порядокъ.

Новинки.

Львôвъ дня 26 серпня.

— **Именованя и перенесеня.** П. Намѣстникъ именувавъ практиканто̂въ будо̂вництва: Володимира Обертиньского въ Новомъ Санчи и Миколу Тиминьского въ Станіславовѣ адъюнктами будо̂вництва, а практиканта будо̂в. Антона Корасевича перенѣсъ зо̂ Львова до Самбора. Дирекція почтъ перенесла асистенто̂въ: Ферд. Пивоцкого зъ Кракова до Ярослава, Стан. Стоха и Вартоломея Литвина зъ Ярослава, першого до Кракова, другого до Дрогобича, и Стан. Петриковского зъ Дрогобича до Ярослава.

— **Маршалкомъ рады повѣтовои въ Лѣську** выбрано п. Ем. Лѣщиньского, властителя Лобозвы, а єго заступникомъ п. Ос. Пановского, начальника обшару дво̂рского въ Устрѣкахъ.

— **Зъ круго̂въ нотаріяльныхъ.** Нотарь Ив. Юркевичь перенѣсъ ся зъ Боринѣ до Лѣська.

— **Доповняючій выбо̂ръ** посла на соймъ краєвый зъ громадъ сельскихъ повѣта долиньского, на мѣсце помершого недавно бл. о. Маріяна Мазарокого, розписало Намѣстництво на день 6 жовтня с. р.

— **Рада мѣста Львова** рѣшила выбудовати до̂мъ приходскій за 15.000 зр. для церкви св. Параскевіѣ на жовко̂вско̂мъ передмѣстю у Львовѣ.

— **На будову руского театру** зложили гостѣ на весѣлю въ Дорѣ у о. Блоньского на руки п. И. С. 10 зр. 50 кр.

— **Въ науково̂мъ варстатѣ для робо̂тъ зъ дерева въ Коломыи** єсть ще мѣсце для трехъ учѣнико̂въ. Умовы принятя таки̂: око̂нчена школа народна и зобо

зомъ. Суть на то достовѣрни̂ доказы, що сотки людей, котрыхъ напавъ той танець, розбивали сами̂ осбѣ головы объ муры або скалы; ще бо̂льше було такихъ, котри̂ не знаючи собѣ рады, кидали ся у воду и тамъ шукали собѣ смерти. У всѣхъ мѣстахъ, де проявивъ ся бувъ горячковый танець, заказували власти носити червону одѣжь, бо червона краска збо̂льшала горячку и дуръ недужихъ. Зъ початку уживано лишь двохъ спосо̂бо̂въ противъ сеи пошести и то не на то, щобы недужихъ вылѣчити, лишь щобы здурѣвшихъ скорше усмирити. Ихъ обставлювано столами и сто̂льцями та змушувано тымъ способомъ высоко по̂дскакувати, щобы они чимъ скорше утомили ся и упали. Позаякъ скочна музика збо̂льшувала роздразненє недужихъ, то маґістраты наймали музиканто̂въ и казали пригравати танцюючимъ, котри̂ тогды такъ танцювали, що ажь по̂тъ струями зъ нихъ сплывавъ и пѣна имъ зъ рота выступала, силы ихъ опускали и они падали безъ памяти на землю. Тогды пригадали собѣ люде на побожне оповѣданє про святого Вита, въ котро̂мъ такъ каже ся: „Коли святого Вита вывели на муки и во̂нъ мавъ вже по̂дъ мечемъ згинути, ставъ во̂нъ на колѣна и почавъ молити ся до Господа Бога, щобы Господь Богъ, кождого, хто въ день єго муки буде молити ся и постити, стерѣгъ и боронивъ во̂дъ того танцю, котрого злый духъ насылає. Господь Богъ выслухавъ єго молитву и зъ неба давъ ся чути голосъ: Вите, твоя молитва выслухана“. Люде, до̂знавшись про се побожне оповѣданє, стали горнути ся до сего святого, молили ся и постили та ходили громадно на во̂дпусты до мѣсцевостей, де були каплицѣ або церкви присвячени̂ сему святому и то имъ помагало. Во̂дъ сеи поры по̂шла назва на сю пошесть „танець святого Вита“ и лишила ся ажь до нинѣ.

Ажь зъ початкомъ 17 столѣтя почала була ся пошесть въ Нѣмеччинѣ щезати. Стари̂ лѣтописи розказують, що ще въ 1623 р. напала она була ко̂лькохъ людей въ Дрефельгавзенъ коло Вайсенштайнъ у Віртемберґіи и они танцювали день и но̂чь, доки ажь не погинули. При сѣй нагодѣ цѣкаво може буде згадати, що коли торо̂къ зъ причины гро̂знои небезпечности во̂дъ холеры почали ся робити у Львовѣ санітарни̂ порядки, розо̂йшла ся була въ найнизшихъ верствахъ чутка про якихсь людей, що вже во̂дъ Ро̂здва танцюють и будуть ажь до смерти танцювати. Де то стала ся, не умѣвъ нѣхто сказати; одни̂ казали, що то стало ся у Винникахъ по̂дъ Львовомъ, други̂ говорили, що въ Милятинѣ, а ще инши̂, що въ По̂дкамени. Очевидно хтось изъ службы мусѣвъ по̂дслухати повысше оповѣданє про танець св. Вита у Віртемберґіи у своихъ пано̂въ и розповѣвъ то дальше, а жива фантазія перекупокъ та сторожихъ льво̂вскихъ перенесла то заразъ на нашъ ґрунтъ.

Въ половинѣ 17 столѣтя перенесла ся була та пошесть до Италіи, де єѣ называно „тарантоля“, а людей, котрыхъ она опанувала, „тарантуляті“. Була, бачите, повѣрка, що танець сей походить во̂дъ укушеня великого паука, що жиє въ Италіи и называє ся тамъ тарантуля, во̂дъ мѣста Таренту въ полудново̂й Италіи, въ котрого околици головно проживає. Не во̂дъ рѣчи буде згадати про тарантолю хочь ко̂лькома словами, бо ще й доси вѣрять люде, що во̂дъ укушеня паука можна до̂стати танець св. Вита; тажь ще насъ учено о то̂мъ въ школѣ. Паукъ тарантоля (Tarantula Apuliae), що проживає не лишь коло мѣста Таренту, але и скро̂зь по Италіи, въ Испаніи и Портуґаліи, не єсть зовсѣмъ ѣдовитый; правда, що во̂нъ може укусити и тѣло во̂дъ того спухне, але впрочо̂мъ не лишає нѣякихъ наслѣдко̂въ. Паукъ той єсть до 4 центімстро̂въ довгій, рудавои барвы зъ бѣлавыми смугами. Про наслѣдки єго укушеня, въ котри̂ въ Италіи сильно вѣрено, лишивъ намъ италіяньскій ученый Альдрованді зъ 1608 р. такій описъ: „Тарантуляті або спѣвають безустанно, або смѣють ся, або плачуть та заводять; одни̂ западають въ безконечный сонъ, други̂ не можуть спати. Найбо̂льше людей до̂стає блювоту, танцюють и потять ся, инши̂ дрожать на цѣло̂мъ тѣлѣ и до̂стають битє серця. Они не можуть знести чорнои або синои краски, за то люблять червону и зелену. Щобы тарантулято̂въ вылѣчити, грають имъ на яко̂мъ инструментѣ двѣ мельодіи: „пасторале“ и „тарантолю“, танцѣ, котри̂ въ деякихъ дѣлахъ суть старанно записани̂. Недужи̂ зачинають тогды танцювати, потять ся сильно и утомлени̂ падуть на землю; тогды заносять ихъ до постелѣ, а коли они пробудять ся, то суть вже здорови̂ и не знають, що зъ ними дѣяло ся“. Зъ опису сего видко ясно, що слабо̂сть

вязане родичѣвъ або опѣкуна, що будуть хлопця посылати на науку черезъ цѣлыхъ три роки. Зголошувати ся треба до заряду наукового варстату для робôтъ зъ дерева въ Коломыи, або до дирекціѣ „Гуцульскои промысловои спôлки“.

— **„Народнî Спôлки“** засновують ся въ Хотимирѣ и Колѣнкахъ повѣта городеньского, въ Гостовѣ повѣта товмацкого и въ Илинцяхъ повѣта снятиньского.

— **Народный Дôмъ въ Самборѣ.** Недавно тому выринула гадка межи любителями вôтчины, щобы оснувати въ Самборѣ дôмъ народный для помѣщеня філіѣ Просвѣты, Бесѣды и Торговлѣ. На тую благородну цѣль вложили вже декотрî Русины добровôльнî датки. — Тіи жертвы вложено въ касѣ щадничôй ч. 19.926. Дальшî датки упрашае ся посылати на руки Вол. Слюзара, ц. к. проф. ґімн. въ Самборѣ. Вправдѣ тая глубокоумна гадка може й не вскорѣ знайде успѣхъ при такъ многородныхъ складкахъ, якî въ новѣйшихъ часахъ настали на Руси, будячôй ся чимъ-разъ бôльше зъ довговѣкового сну до народного житя, то все таки заслугуе она на узнане всѣхъ нашихъ патріотôвъ.

— **Двоженьство.** У львôвскôмъ судѣ карнôмъ вôдбула ся передвчера головна розправа о незвычайне злочиньство: двоженьство. Прокураторъ державный обжалувавъ Ивана Хорвата, 30-лѣтного зарôбника при фабрицѣ цеголъ, що оженивъ ся въ друге зъ Євою Маленчукôвною, хотяй єго перша жѣнка Ганка жие. Хорватъ признавъ ся зовсѣмъ до вины. Обороны єго выслухавъ трибуналъ зъ великою цѣкавостію. Хорватъ розповѣвъ звычайными словами свою сумну долю. Коли мы, каже, въ р. 1887 побрали ся зъ Ганкою, она заразъ приняла службу въ шинку и мене до неи намовила. Я працювавъ тяжко, и якось зъ початку жили мы въ згодѣ. Ажъ коли я побачивъ, що Ганка леда зъ кимъ пристае, запиває ся, мою працю марнуе, продае ся и менѣ невѣрна, я не мôгъ того довше терпѣти, гнѣвавъ ся и бивъ єѣ; а коли то не помагало, примеоливъ єѣ покинути службу въ шинку. Але то не довго такъ було, бо Ганка безъ шинку не могла жити, покинула мене и втекла. Правда, я єѣ не шукавъ, та чи я мавъ часъ на то? Я пôшовъ до цегольнѣ въ Зубри на роботу. Тамъ пôзнавъ Євку Маленчукôвну и полюбивъ єѣ, бо була працьовита; хочь она вольна и дѣвчина, а не дала нѣкому до себе приступити; взагалѣ мала всѣ тî добрî прикметы, котрыхъ Ганка не мала. Пôзнавши ся ближше, стали мы жити на вѣру. Богачѣ мають грошѣ, можуть за нихъ все собѣ купити, и страву и сорочку, а бѣдакъ працюе день а неразъ и въ ночи, безъ жѣнки и єѣ помочи рады собѣ дати не може. Ажъ ту якъ мы такъ жили зъ рôкъ, священики и рускіи и польскіи стали намъ дорѣкати, вызывати, сварити, що мы людей псуємо, казали намъ побрати ся, ну и я взявъ другій слюбъ. — Трибуналъ засудивъ Хорвата на 3 мѣсяцѣ вязницѣ.

— **Нова церковь въ Луцѣ.** Оденъ дописуватель „Дѣла“ пише: Ѣдучи зъ Тернополя до Золочева, мавъ я нагоду, потѣшитись видомъ зъ вôконъ вагона новою церквою величавою въ селѣ Луцѣ пôдъ Золочевомъ. Бляхою и дахôвкою крыта церковь, зъ одною высокою круглою банею, окрашае цѣлу околицю. Розцѣкавленый рѣдкою мурованою церквою въ золочѣвскôмъ, я наложивъ и дороги, щобы зъ близька приглянутись єй та розвѣдати де-що ближше, — и отъ що я довѣдавъ ся: Плянъ церкви робивъ, здаєсь, п. Нагôрный зô Львова и тому церковь у выкôнченю и головныхъ нарисахъ представляєсь дуже симетрично и гарно. Стѣны зъ тесового камѣня, дахъ зъ червонои дахôвки, копула крыта цинковою бляхою зъ гарнымъ богато золоченымъ хрестомъ — и то все въ прилученôмъ селѣ (філіѣ), числячôмъ ледви 250 душъ. Люде вельми гордî на свою церковь — и хотяй були й мѣжь ними деякî (чи три, чи чотири) фундаторы, що жертвували по 50—100 зр., — але кождый говорить, що цѣла заслуга въ будовѣ тои церкви належить до о. Бородайкевича, котрый потрафивъ въ короткôмъ часѣ, безъ розкладаня тягару на прихожанъ, тôлько запопадною господаркою въ невеличкôмъ лѣсѣ церковнôмъ припровадити до такои величавои церкви. „Бувало й такъ — розказували громадяне — що въ самî найгорячѣйшî жнива три пары коней о. пароха завернені зъ поля ѣхали по цеглу! Тогдѣ вже й мы, загрѣтî примѣромъ отця духовного, посылали свои конѣ — и такъ скôнчили мы дôмъ божій.“

— **Утопивъ ся въ Сянѣ** въ Журавици асистентъ зелѣзничій Крамеръ, що оногды пôйшовъ купати ся около 5 ои годины зъ полудня. По якômсь часѣ найдено єго вже неживого и то въ мѣлкôй водѣ, заразъ при березѣ. Заряджено слѣдство.

— **Михайло Ельвіро Андріоллі,** знаменитый рисовникъ, илюстраторъ польскій, померъ оногды въ Наленчовѣ, проживши 57 лѣтъ. Єго илюстрацій до рожныхъ польскихъ творôвъ незвычайно богато, а всѣ вказують на незвычайный талантъ и поетичну вдачу Андріоллього.

— **Холера.** Дня 24 серпня захорували въ Надвôрнôй и Делятинѣ по 2 особы, въ Коломыи и Воскресинцяхъ по 1, въ Краковѣ 1, въ Стрѣльцяхъ великихъ у бжескôмъ повѣтѣ выкрыли двохъ хорыхъ. Померли: въ Делятинѣ и Микуличинѣ по 1 особѣ, у Воскресинцяхъ 2, въ Зарѣчу въ пов. надвôрняньскôмъ 2. Дослѣджено, що выпадки смерти въ Надвôрнѣ, Касинѣ великôй и Воскресинцяхъ були зъ причины холеры. Въ Чернôвцяхъ були доси три выпадки холеры.

— **Часопись божевôльныхъ** Journal des Debats помѣстивъ статью про выдавану недужими шпиталю Бісетръ часопись п. з. „Анті Алієністъ“. Тота ґазета мае на метѣ строгу критику знаня и поступованя психіятрôвъ. Єѣ редакторомъ есть Етлінґеръ, бувшій антикаръ, що терпить вôдъ двохъ лѣтъ на т. зв моральне збочене ума. Фейлетоны и афоризмы „Анті Алієніста“, вызначують ся неразъ дотепомъ, якого не повстыдавсь бы нѣякій въ бульваровыхъ дновникôвъ. Не лише париски лѣкарѣ, але й француски державнî бувають тамъ неразъ предметомъ удатныхъ жартôвъ. Давнѣйше дôставало ся часто Ґамбетѣ, нинѣ ставъ жертвою Етлінґера презесъ міністрôвъ Діпі. Недавно пôднесла одна статья сеи часописи дуже важну а занедбану справу негіґієнічного а навѣть шкôдного способу умѣщуваня божевôльныхъ по кôлька въ однôй комнатѣ и недужихъ на рôвнî роды божевôльства. „Таке поведене могло бы и найздоровѣйшихъ людей зробити божевôльными“, каже часопись. „Анті Алієністъ“ выходить въ 40 гектоґрафованыхъ копіяхъ а головными єго передплатниками суть лѣкарѣ психіятры. Справоздавецъ Journal des Débats примѣчуе, що тî панове найдуть въ згаданôй часописи не лише розрывку, але й науку.

Господарство, промыслъ и торговля

— **Станъ воздуха за минувшî добы** числячи вôдъ 12 год. въ полудне дня 25 серпня до 12 год. въ полудне дня 26 серпня: Середна теплота була + 15·4° Ц., найвысша + 20·4° Ц. (вчера по полудни), найнизша + 10·4° Ц. въ ночи. Барометеръ иде въ гору (762). Вѣтеръ буде захôдный, середна теплота остане ся + 16·0° Ц., небо буде легко захмарене, хвилевый дощь, погода.

— **Цѣна збôжа у Львовѣ** дня 25 серпня: пшениця 8·50 до 9·—; жито 6·25 до 6·50; ячмѣнь 5·50 до 6·75; овесъ 6·25 до 7·—; рѣпакъ 13·— до 13·50; горохъ 7·25 до 10·—; вика —·— до —·—; насѣне льняне —·— до —·—; бôбъ —·— до —·—, бобикъ 5.75 до 6·25; гречка —·— до —·—; конюшина червона 60·— до 70·—; бѣла 65·— до 85·—; шведска —·— до —·—; кминокъ 24·— до 26·—; анижъ 33·— до 34·—; кукурудза стара —·— до —·—; нова —·— до —·—; хмѣль 125·— до 150·—; спірітусъ готовый 16·— до —·—

ТЕЛЕГРАМЫ.

Будапештъ 26 серпня. Пôсля справозданя о станѣ холеры було въ Добрадѣ 2 выпадки занедужаня а 4 выпадки смерти, въ Кішварда 2 выпадки смерти, въ Цурку два выпадки занедужаня, а въ чотирохъ мѣсцевостяхъ береґского и сатмарского комітату по 1 выпадкови занедужаня.

Прага 26 серпня. Въ процесѣ за розрухи зъ дня 18 с. м. недалеко вольшаньскихъ кладовищь, де покалѣчено кôлькохъ поліціянôвъ, засуджено 7 обжалованыхъ на кару вязницѣ вôдъ 15 мѣсяцѣвъ до сѣмь днѣвъ; вôсѣмь обжалованыхъ увôльнено.

Лондонъ 26 серпня. Въ полудневôй Валіи страйкуе ще 50.000 робôтниковъ. Цѣна вугля пôдскочила о 50 процентъ въ гору.

Спеція 26 серпня. Король, наслѣдникъ престола и прускій князь Генрихъ прибули тутъ вчера и були на вправахъ въ стрѣляню. Кн. Генрихъ вôдъѣхавъ вчера по полудни до Нѣмеччины.

Нансі 26 серпня. До Марнонъ прийшло знову войско; арештовано 15 французôвъ за участь въ попередныхъ розрухахъ. Италіяньски робôтники покинули роботу.

За редакцію вôдповѣдає Адамъ Креховецкій

тарантоля не була нѣчого иншого лишь танець св. Вита. Пошесть та дôйшла въ Италіи въ половинѣ 17 столѣтя до найвысшого степеня, а вôдтакъ щезла зовсѣмь безъ слѣду въ цѣлôй Европѣ.

Наконець третою страшною пошестію въ середныхъ вѣкахъ були „анґлійскî поты“. Пошесть та проявила ся була першій разъ по битвѣ пôдъ Босворсъ у войску Генриха VII. зъ початкомъ серпня 1486 р. Люде дôставали насампередъ дуже сильнои горячки, вôдтакъ дрожи и наразъ всѣ силы ихъ опускали; до того прилучали ся сильнî болѣ жолудка и головы, а на тѣлѣ недужихъ выступавъ такъ сильный пôтъ, що здавало ся, що цѣле тѣло розплывае ся. Вôдъ того поту такъ заносило погано, що годѣ було коло недужого устояти. Найдальше до 24 годинъ наступала вôдтакъ смерть. Ледви що король вернувъ до Лондону, коли вже и тутъ, першій разъ 21 вересня, появила ся та пошесть и лютила ся ажь до кôнця жовтня. Въ 1507 р. появила ся она другій разъ въ Лондонѣ, а за третимъ разомъ въ 1518 р. выгинуло множество людей.

Однакожь найсильнѣйше выступила та пошесть въ послѣдныхъ днихъ мая 1529 р. Зô страхомъ споглядала вся Европа на анґлійскî островы, побоюючись, щобы ся пошесть не перенеслась зъ вôдтамъ и до Европы. Та и стало ся то, чого люде побоювали ся. Дня 25 липня 1529 р. появилась ся пошесть въ Гамбурзѣ; завѣзъ єѣ туды зъ Лондону гольштиньскій корабельникъ Еверсъ, котрый тамъ и заразъ першого дня померъ разомъ зъ 12 своими моряками. Заразъ слѣдуючои ночи померло въ Гамбурзѣ на ту пошесть 60 людей. Такъ лютила ся она тутъ черезъ 9 днѣвъ, забираючи чимъ разъ бôльше людей. Дня 30 липня появилась була пошесть въ Любецѣ, вôдтакъ въ Розтоку, Щетинѣ, Кольоніи, Франкфуртѣ и т. д. Въ Штрасбурзѣ появилась она 24 серпня и до двохъ днѣвъ забрала 3000 людей. Въ Прусахъ померло на ту пошесть до кôлькохъ днѣвъ ажь 30.000 людей, а въ Авґсбурзѣ до тыждни 8.000. Пôзнѣйше перекинулась була пошесть до Даніѣ и Скандинавіѣ, а найпôзнѣйше показалась була въ Швайцаріи, въ мѣстахъ Бернѣ, Солотурнѣ и Базилеи.

Якій страхъ пôшовъ бувъ по людехъ, трудно описати; найгôрше було то, що летомъ блыскавки ширились всѣлякî неправдивî вѣсти о мукахъ, якихъ дôстають недужî, котрыхъ захопить та пошесть. Рôвночасно розôйшлась була и така повѣрка, що вôдъ тои пошести можна выратувати ся лишь въ той спосôбъ, коли чоловѣкъ буде черезъ 24 годинъ безустанно потити ся. Недужихъ и здоровыхъ пхано въ розпаленî печѣ, укрывано горами подушокъ та перинъ, а тî, що недужихъ ратували, сѣдали ще зверха на подушки, щобы ихъ добре придушити, абы тепло зъ пôдъ нихъ не втѣкало. Люде таки на правду живцемъ шкварили ся и душили ся пôдъ перинами та подушками. Навѣть лѣкарѣ радили таку курацію та пускали ще й кровь до того. Ще разъ показала ся була та пошесть въ Анґліи въ цвѣтни 1557 р., але вже послѣдный разъ, забрала ще множество людей и щезла на вѣки.

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.